

Прогнозування ризиків та форсайт у міжнародній економічній діяльності (ПО 3) Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Другий (магістерський)</i>
Галузь знань	<i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>
Спеціальність	<i>051 Економіка</i>
Освітня програма	<i>Міжнародна економіка</i>
Статус дисципліни	<i>Нормативна професійна</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>5 курс, осінній семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>90 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>залік</i>
Розклад занять	<i>Згідно розкладу http://roz.kpi.ua/</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	Лектор: <i>к.е.н., доцент, Глущенко Ярослава Іванівна, hlushchenko.yaroslava@iil.kpi.ua</i> Практичні / Семінарські: <i>к.е.н., доцент, Глущенко Ярослава Іванівна, hlushchenko.yaroslava@iil.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	https://classroom.google.com/c/NTUyNDQwMTYwNjAy?cjc=l66awov

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної програми, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Навчальна дисципліна належить до циклу дисциплін нормативна професійна.

Дисципліна «Прогнозування ризиків та форсайт у міжнародній економічній діяльності» спрямована на вивчення теоретичних та прикладних аспектів форсайду міжнародної економічної діяльності на засадах ризико-орієнтованого підходу. Курс передбачає формування у студентів системи спеціальних знань у сфері довгострокового прогнозування з урахуванням засад поведінкової економіки та практичних навичок застосування розробки сценаріїв розвитку форм міжнародної економічної діяльності, визначення можливих ризиків, проведення їх оцінювання та управління ними. У результаті вивчення дисципліни студенти опанують знання щодо сутності і методологічних основ форсаду, методик оцінювання ризиків міжнародної економічної діяльності.

Метою курсу є формування системи знань форсайду міжнародної економічної діяльності, розробки сценаріїв розвитку з урахуванням впливу можливих ризиків.

Програмні результати навчання:

Викладення курсу зорієнтоване на формування у студентів таких **компетентностей**:

ЗК 2 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 3 – Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;

ЗК 7 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);

СК 3 - Здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково-аналітичні матеріали, які необхідні для розв'язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки;

СК 4 - Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження;

СК 8 - Здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;

СК 10 – Здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально-економічних систем;
СК 12 - Здатність визначати та оцінювати ризики міжнародної діяльності.

Завдання курсу реалізуються через досягнення наступних програмних результатів навчання:

знання:

ПРН 10 - Застосовування сучасних інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення у соціально-економічних дослідженнях та в управлінні соціально-економічними системами.

уміння:

ПРН 1 - Формулювати, аналізувати та синтезувати рішення науково-практичних проблем;

ПРН 2 - Розробляти, обґрунтовувати і приймати ефективні рішення з питань розвитку соціально-економічних систем та управління суб'єктами економічної діяльності;

ПРН 6 - Оцінювати результати власної роботи, демонструвати лідерські навички та уміння управляти персоналом і працювати в команді;

ПРН 13 - Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;

ПРН 14 - Розробляти сценарії і стратегії розвитку соціально-економічних систем;

ПРН 16 - Розробляти сценарії розвитку міжнародної діяльності на засадах ризико-орієнтованого підходу.

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

Пререквізити дисципліни: Навчальна дисципліна «Прогнозування ризиків та форсайд у міжнародній економічній діяльності» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економічний вимір сталого розвитку», «Розробка стартап-проектів», «Наукові дослідження в економіці».

Постреквізити дисципліни: Навчальна дисципліна «Прогнозування ризиків та форсайд у міжнародній економічній діяльності» є базою вивчення дисциплін «Міжнародна торгівля», «Міжнародне науково-технічне співробітництво», написання магістерської дисертації.

3. Зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Прогнозування ризиків міжнародної економічної діяльності

ТЕМА 1. Ризики в умовах глобальних трансформацій

ТЕМА 2. Поведінкова економіка та використання її положень у прогнозуванні ризиків міжнародної економічної діяльності

ТЕМА 3. Методики оцінювання ризиків міжнародної економічної діяльності

РОЗДІЛ 2. Форсайд міжнародної економічної діяльності

ТЕМА 4. Особливості форсайд-дослідження

ТЕМА 5. Сценарії розвитку України

Навчальні матеріали та ресурси

Базова

1. Мазаракі А.А., Мельник Т.М., Генералов О.В. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності. Київ : КНТЕУ, 2018. - 311 с.

2. Кривда О.В. Економічні ризики та методи їх вимірювання. Практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за освітньою програмою «Економіка бізнес-підприємства» спеціальності 051 «Економіка». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. – 54 с.

3. Кравченко М.О., Бояринова К.О., Копішинська К.О. Управління ризиками [Електронний ресурс] : навчальний наочний посібник для студентів спеціальності 073 «Менеджмент». КПІ ім. Ігоря Сікорського. – Електронні текстові дані (1 файл: 18 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 432 с.

<https://ela.kpi.ua/handle/123456789/43528>

Додаткова

4. Волошин П. В. Ігрове стратегічне моделювання й експрес-форсайти в управлінні та консультуванні підприємств // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2016. - Вип. 1. - С. 213-222. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2016_1_23

5. Галушко О. С. Аналіз методів форсайту. Якісні методи // Гілея: науковий вісник. - 2018. - Вип. 131. - С. 245-251. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2018_131_66

6. Говорунов О. Г. Застосовність методів прогнозування та управління ризиками в умовах непередбачуваності // Теоретичні та прикладні питання економіки. - 2016. - Вип. 1. - С. 183-191. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tppe_2016_1_23

7. Зачосова Н. В. Стратегічне управління ризиками в системі економічної безпеки суб'єктів господарювання в умовах Індустрії 4.0 // Проблеми системного підходу в економіці. - 2020. - Вип. 5. - С. 47-51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2020_5_8
8. Кірнос І. О. Форсайт як інструмент державного стратегічного планування // Інноваційна економіка. - 2013. - № 6. - С. 31-37. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_9
9. Кузнєцова Л. І. Форсайт в Україні: проблеми організації в контексті світової практики // Економіка і прогнозування. - 2021. - № 1. - С. 127-144. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econprog_2021_1_8
10. Нагорнова О. В. Форсайт-дослідження в системі стратегічного планування зовнішньоекономічної діяльності господарської системи // Сталий розвиток економіки. - 2013. - № 4. - С. 287-289. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_4_62
11. Ненно І. М. Порівняльний огляд стандартів, практик та норм управління ризиками в Україні та за кордоном // Вісник соціально-економічних досліджень. - 2015. - Вип. 3. - С. 151-159. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2015_3_21
12. Рибінцев В. О. Форсайт як технологія реалізації стратегії розвитку економіки // Інтелект XXI. - 2017. - № 3. - С. 87-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/int XXI_2017_3_14
13. Рудь Н. Т. Форсайт: сутність та методологія прогнозування // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. - 2019. - Вип. 16. - С. 120-131. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2019_16_15
14. Рулицька К. Форсайт-дослідження в економічній політиці держави // Вісник Львівського національного аграрного університету. Серія : Економіка АПК. - 2018. - № 25. - С. 16-20. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VInau_econ_2018_25_5
15. Шпикуляк О. Г. Концептуальні засади прогнозування економічних процесів за методологією «Форсайт» // Modern economics. - 2017. - № 2. - С. 60-68. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_2_12
16. Посохов І. М. Комплексна технологія управління ризиками в міжнародному бізнесі // Сучасні тенденції міжнародних економічних відносин. економічна інтеграція України у світове господарство : кол. монографія / І. М. Посохов [та ін.] ; ред. кол. І. М. Посохов [та ін.] ; Харківський політехнічний ін-т, нац. техн. ун-т. - Харків : НТУ "ХПІ", 2016. - Розд. 3.1. - С. 132-144. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/28452>
17. Посохов І. М. Теоретичні та практичні аспекти управління ризиками корпорацій : монографія. Харків : ПВПП "СЛОВО", 2014. - 499 с. <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/22589>

Навчальний контент

4. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Методи навчання і форми оцінювання

Викладання та опанування освітньої компоненти ґрунтується на ряді методів навчання:

основні методи навчання: лекції проблемного характеру, семінарські заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, робота з навчально-методичною літературою та інформаційними ресурсами;

спеціальні методи навчання: кейс метод, робота в малих групах, методи розв'язання задач, презентації, дискусія.

Засвоєння освітньої компоненти передбачає відповідні методи навчання та оцінювання, які забезпечать досягнення програмних результатів навчання.

Відповідність програмних результатів, методів навчання і форм оцінювання

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми оцінювання
ЗК 2, ЗК 3, ЗК 7, СК 3, СК 4, СК 8, СК 10, СК 12, ПРН 1, ПРН 2, ПРН 6, ПРН 10, ПРН 13, ПРН 14, ПРН 16	основні методи навчання: лекції проблемного характеру, семінарські заняття, консультації, написання модульної контрольної роботи, робота з навчально-методичною літературою та інформаційними ресурсами.	Рейтингова система оцінювання, яка передбачає накопичення балів за: відповіді на практичних заняттях, кейс метод, робота в малих групах, методи розв'язання задач, презентації, дискусія. Підсумковий контроль – Залік.

Назва розділів і тем	Кількість годин				
	Всього	у тому числі			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Лабораторні	СРС
РОЗДІЛ 1. Прогнозування ризиків міжнародної економічної діяльності					
ТЕМА 1. Ризики в умовах глобальних трансформацій	12	2	2		8
ТЕМА 2. Поведінкова економіка та використання її положень у прогнозуванні ризиків міжнародної економічної діяльності	18	6	4		8
ТЕМА 3. Методики оцінювання ризиків міжнародної економічної діяльності	14	4	2		8
Разом за розділом 1	44	12	8		24
РОЗДІЛ 2. Форсайт міжнародної економічної діяльності					
ТЕМА 4. Особливості форсайт-дослідження	16	4	4		8
ТЕМА 5. Сценарії розвитку міжнародної економічної діяльності України	12	2	2		8
Разом за розділом 2	28	6	6		16
МКР	8	-	2		6
Підготовка до заліку	10	-	2		8
Всього	90	18	18		54

5. Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми, види самостійної роботи	Годин
РОЗДІЛ 1. Прогнозування ризиків міжнародної економічної діяльності		
1	ТЕМА 1. Ризики в умовах глобальних трансформацій. Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою	8
2	ТЕМА 2. Поведінкова економіка та використання її положень у прогнозуванні ризиків міжнародної економічної діяльності. Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою	8
3	ТЕМА 3. Методики оцінювання ризиків міжнародної економічної діяльності. Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою	8
РОЗДІЛ 2. Форсайт міжнародної економічної діяльності		
4	ТЕМА 4. Особливості форсайт-дослідження. Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою	8
5	ТЕМА 5. Сценарії розвитку міжнародної економічної діяльності України. Підготовка до аудиторних занять за матеріалами лекції та додатковою літературою	8
7	Модульна контрольна робота	6
8	Підготовка до заліку	8
	Всього	54

Політика та контроль

6. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Відвідування занять та правила поведінки

Відвідування занять є вільним, бали за присутність на лекції та практичних заняттях не додаються. Втім, вагома частина рейтингу студента формується через активну участь у виконанні навчальних завдань на практичних заняттях, а саме у виконанні кейсових завдань, відповідей на запитання, відповідей на тести, написанні модульної контрольної, груповій та індивідуальній роботі. Тому, у разі їх пропуску, студент не матиме можливості отримати відповідні рейтингові бали у семестровий рейтинг. У процесі опитувань студенти не користуються засобами зв'язку, інтернетом.

На території університету студенти мають поводити себе відповідно до Правил внутрішнього розпорядку та дотримуватись норм етичної поведінки, визначених у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>). В аудиторіях на практичних заняттях користуватись мобільним телефоном потрібно у беззвучному режимі.

Для опрацювання та виконання аналітичних, аналітично-розрахункових матеріалів, виконання творчих завдань необхідно використовувати інформацію, розміщену на Платформі «Сікорський».

Політика дедлайнів та перескладань

Ключовими заходами при вивченні дисципліни є ті, які формують семестровий рейтинг студента. Тому, студенти мають своєчасно виконувати завдання відповідно до умов отримання першої та другої атестації, писати модульні контрольні роботи. Якщо контрольні заходи пропущені з поважних причин (хвороба або інші вагомні життєві обставини), студенту надається додаткова можливість їх складання протягом найближчого тижня. В разі порушення термінів і невиконання умов допуску до підсумкової атестації з неповажних причин, студент не допускається до складання екзамену в основну сесію.

Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали студентам можуть нараховуватись за такі види наукової та дослідної роботи (усього – не більше 5 балів):

- проведення науково-дослідної роботи, результати якої представлено у вигляді наукових тез (ваговий бал – 3), наукової статті (ваговий бал – 5);
  - участь в олімпіадах I та II рівнів, що відповідають тематиці дисципліни (ваговий бал – 5);
  - участь у конкурсах наукових робіт, що відповідають тематиці дисципліни (ваговий бал – 10).
- Штрафних балів з дисципліни не передбачається.

Політика щодо академічної доброчесності

При оцінювання робіт студентів особлива увага приділяється дотриманню політики та принципів академічної доброчесності (викладені, у тому числі, у Кодексі честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (<https://kpi.ua/code>). В разі виявлення дублювання завдань, такі роботи отримують нульовий рейтинг.

7. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

1. Рейтинг студента з кредитного модуля складається з балів, що він отримує за:

- експрес-опитування (тестування) по матеріалам лекцій;
- виконання кейсів на практичних заняттях;
- виконання модульної контрольної роботи;
- прийняття участі у діловій грі.

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Експрес-опитування (тестування) по матеріалам лекцій (5 опитувань)

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 6-5 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 4-3 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 2-1 бали;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0 балів.

2.2. Виконання кейсів на практичних заняттях (5 кейсів). Максимальна кількість позитивних відповідей, які студент може встигнути отримати протягом періоду вивчення кредитного модуля складає – 50 балів (максимальним балом оцінювання 10)

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 10-8 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 7-5 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 4-1 бали;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0 балів.

2.3. Виконання МКР

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 20-15 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями – 14-8 балів;

- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 7-1 бали;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам до «задовільно» – 0 балів.

3. Умовою першої атестації є отримання не менше 14 балів. Умовою другої атестації – отримання не менше 36 балів.

4. Якщо сума балів менша за 60 і більша за 36, студент виконує залікову контрольну роботу.

5. Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок:

Бали: Автомат: опитування + виконання кейсових завдань+МКР або Залік: Залікова контрольна робота	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Незадовільно
Стартовий рейтинг менше 36 балів	Не допущено

8. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

У рейтинг студента можуть бути зараховані сертифікати проходження очних або дистанційних курсів за тематикою курсу.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус): Прогнозування ризиків та форсайд у міжнародній економічній діяльності

Складено доцент кафедри міжнародної економіки, к.е.н., доцент Глущенко Ярослава Іванівна

Ухвалено кафедрою міжнародної економіки (протокол_№12 від 14.06.2023).

Погоджено Методичною комісією факультету (протокол №11 від 30.06.2023).